

2. *Man.*

1. Flûte harmonique 8'
2. Liebl. Gedact 8'
3. Aeoline 8'
4. Fernflöte 4'

Pedal.

1. Subbass 16'
2. Gedactbass 16'
3. Octavbass 8'
4. Gedactbass 8'

Hela verket är försett med jalusisvällare och därjämte en rullsvällare, mf och tutti andrag, man- och pedalkoppel.

Gunhild Schedin.

Ännu ett ord om Stråkinstrumentens renässans.

I januarinumret av Eder ärade Tidskrift söker en insändare besvara frågan "Är stråkinstrumentens renässans förestående?" och pekar på en del förhållanden, som tyda på att så är fallet. Om jag vågar taga Tidskriftens utrymme i anspråk, ber jag i största korthet till den intressanta frågans ytterligare belysande få framhålla ett par faktorer, som i hög grad torde bidra till en förnyelse av ej blott det folkliga violinspelet utan även ett återupptagande av andra folkinstrument, som legat bortglömda, exempelvis klarinetten och flöjt. Insändaren nämner efter Vår Sång om vissa musikcirklar i Uppland. Dessa cirklar äro ett led i en betydelsefull och spirande rörelse inom I. O. G. T. Inom denna Orden ha, som bekant, studiecirklar i litteratur och allmänbildande ämnen länge existerat och varit till stort gagn för medlemmarna. Vad som torde vara mindre känt är, att Orden numera upptagit även sång och musik på sitt studieprogram. Resultatet härav är för Upplands vidkommande de ovannämnda musikcirklarna. Att verksamheten här redan visat så påtagliga resultat som bildandet av Tierp, Österby och Alunda statsunderstödda orkesterförening ger vid handen, torde bero dels på att verksamheten där påbörjats jämförelsevis tidigt och dels på att särskild instruktör anställdts, som ambulerar mellan de olika platser, där cirklar finnas, och ger instruktionskurser. Det goda resultat, som härigenom uppnåtts, har sporrat till fortsatt frammarsch på den inslagna vägen, så att nu vilken liten loge som helst, där två eller tre musikintresserade äro tillfinnandes, kostnadsfritt kan erhålla av musiker utarbetad kurs, lämpad efter vederbörandes utbildningsgrad. Än är det fråga om en blåssextett, som behöver vägledning, än är det några violinister och än några sångare, som önska råd och upplysningar om hur studierna och samspelet lämpligen böra bedrivas. En liten kurs utarbetas då för varje cirkels särskilda behov, och om så önskas anordnas även personlig undervisning genom hållandet av en instruktionskurs på platsen. Så småningom börjar ensemblen att kunna stå på egna ben, och finns det en intresserad kyrkomusiker på platsen, tar han nu om ej förr gärna och till ömsesidig båtnad hand om ledningen. Att av en dylik ringa början kan bli aktningvärda resultat, visar ovannämnda

uppländska orkesterförening, ty för att komma i åtnjutande av statsbidrag fordras s. k. symfonibesättning i orkestern, och för ernående av detta mål fordras mycket förarbete. Här i Dalarna har nog violinspelet aldrig varit så helt undanträngt som kanske i vissa andra landsändar. De zorniska spelmanstävlingarna och lättheten att bilda orkestrar speciellt i siljansbygden bevisa detta. Den som har förmånen att själv få stå med i såväl musikcirkelarbetet som orkesterbildandet, vill gärna hoppas att dessa rörelser skola bli en ej föraktlig motvikt mot den f. n. florerande jazzkulturen.

Genom det statsanslag, som Sveriges orkesterföreningars riksförbund (S. O. R.) förra året erhöll, sattes en hel mängd större och mindre orkestrar ute i landet i tillfälle att fortsätta och ytterligare utveckla en verksamhet, som på sina håll hotade avstanna av brist på rörelsekapital. Många av dessa orkestrar bestå uteslutande eller i övervägande grad av amatörmusiker, som sammanslutit sig i större eller mindre musiksällskap, allt efter varje ords musikaliska resurser. Längre ha dessa amatörmusiker arbetat för att bli i stånd att framföra god musik. Blotta vetskapen om att så småningom få komma med i en ensemble sporrar adepterna att göra sitt bästa för att bli skickade att fylla en plats i kvartetten eller orkestern. Här så en början väl blivit gjord, så vidgas blicken, och allt flera instrument intrangeras i den från början kanske helt blygsamma sammanslutningen tills en mer eller mindre fullständig orkester med symfonibesättning blir slutresultatet.

Emellertid äro åtskilliga kostnader förknippade med bedrivandet av dylik verksamhet. Det skall vara medel till notinköp, instrumentförvärf, lokalhyra m. m. Dirigenten får ju ofta arbeta utan ersättning, men är han yrkesmusiker, som skall "leva" på sin musik, må ingen förtänka honom, om han så småningom önskar någon pekuniär erkänsla för allt arbete med arrangering för resp. besättning, inövandets och framförandet av program m. m. Det beviljade statsanslaget till S. O. R. har härvid varit en riksgagnande gärning i rättan tid, ty utan detta skulle en hel del av de spirande orkestrarna sett sig nödsakade att nedlägga sin verksamhet, vilket varit till förfång särskilt för violinspelets utveckling, då ju orkestrarna till övervägande del bestå av stråkinstrument.

Med undantag för de större städerna, där lämplig kraft vanligen kan uppbringas, är det oftast kyrkomusikerna, som få ta hand om dessa amatörorkestrar. Visserligen kan det brista åtskilligt i ledarnas utbildning för handhavandet av en dylik syssla, då kyrkomusiker i allmänhet ej erhållit utbildning i hithörande saker, men finns blott det sanna, levande intresset kan mycket ernås genom självstudium, genom beivrandet av dirigentkurser m. m. dyl.

Rent förvånande är, att orkestern hittills kommit till så ringa användning inom kyrkan. De härliga klassiska verk för kör och orkester, oratorier, kantater och mässor, som fylla förläggarnas hyllor och fack, ha till största delen legat gömda och glömda. Ett glädjande bevis på att en bättring härvidlag står för dörren, är de senaste allmänna kyrkosångshögtiderna i Linköping och Örebro. Men varför skulle ej även enklare

saker kunna framföras med orkester, om resurserna ej räcka till för de stora mästerverken med deras större krav på isynnerhet tillgång av solister? Och varför ej låta orkestern medverka även vid mera högtidliga gudstjänster? Med gott resultat har undertecknad med vederbörande prästerskaps goda minne låtit orkestern tillsammans med kyrkokören medverka på kyrkliga högtidsdagar och genom framförandet av mindre verk för kör och orkester berika gudstjänsten. Orgeln med sin särklang har naturligtvis sin givna plats som ledare av församlingssången och till ackompanjement av de liturgiska partierna, men vid framförandet av verk för kör med instrumentalt underlag kan och bör orgeln, synes det mig, samordnas med orkestern.

Gunnar Svennung.

Orgelfrågor.

En återblick över år 1930.*

Kyrkans instrument, orgeln, är sedan några år tillbaka föremål för ett intresse, som man tidigare knappast vågat drömma om. Här om vittna framför allt de talrika om- och tillbyggnader av äldre orglar samt uppförandet av nya instrument, vilka under senare år verkstälts; vidare anordnandet av orgelföredrag eller s. k. orgelandakter, orgelkonserter etc. på allt flera platser inom landet.

Av under året utförda orgelbyggnader må först nämnas om- och tillbyggnaden av orgeln i S:t Jacobs kyrka, Stockholm. Instrumentet, som förut räknade 62 stämmor, fördelade på tre manualer och pedal, har utökats till att omfatta 83 st., fördelade på fyra manualer och pedal, inkl. fjärrverk och högtrycksverk. Arbetet har utförts av firman Åkerman & Lund, Sundbyberg. (Angående denna orgels historia och byggnad se W. Åhlén: "S:t Jacobs kyrkoorgel", utgiven å Diakonistyrelsens förlag till orgelns invigning den 1 mars.)

I Skeppsholmskyrkan, Stockholm har firman Setterqvist & Son, Örebro uppfört ny orgel om 28 stämmor, varvid dock hela pipbeståndet av det förutvarande instrumentet (12 stämmor) kommit till användning. Bland nyuppförda orglar i landsorten märkes orgeln i Tranås' nya kyrka, 28 stämmor, 2 manualer och pedal; orgelbyggare: Åkerman & Lund.

Regelbundet återkommande orgelafton, resp. musik- eller orgelandakter, ha under året flerstädes ägt rum; i Stockholm i Engelbrektskyrkan och S:ta Clara kyrka i regel var fjortonde dag, med inslag av violin- eller cellosoli, i S:t Jacob i regel var fjortonde dag, under sommarmånaderna varje vecka och under denna tid med vokalt inslag, eljest uteslutande orgelmusik med avslutande församlingssång, i Storkyrkan i samband med helgsmålsbön varje vecka under hela året. Kyrklig orgelmusik har även

*) Rapport avgiven vid Kyrkosångens Vänners Centralkommittés sammanträde i Stockholm 8—9 jan. 1931.